

האם וכיצד ניתן להימנע מהרשעה פלילית בעבירות תכנון ובנייה?

במידה ובנית מרפסת, פרגולה, או יחידת דיור נוספת ללא היתר - אתה עושה טעות חמורה ומסתכן בהרשעה בפלילים. לאדם המצוי נדמה שעבירות של תכנון ובנייה מסתיימות לכל היותר בסנקציות מסוג קנסות או הוראה להרוס את המבנה. אולם, חריגות בנייה נחשבות לעבירות פליליות ועשויות לגרור אחריהן כתם לעבריין בדמות הרשעה בפלילים, שכן מדובר בעבירות הנתפסות כחותרות תחת השלטון תוך שהן פוגעות באיכות חייהם של דיירים המתגוררים בסמוך להן. לכן, אנשים נורמטיביים רבים מדי שנה מוצאים עצמם נשפטים ומורשעים בעבירות על חריגות בנייה. עו"ד אסף דוק מסביר איך וכיצד ניתן להימנע מהרשעה פלילית בעבירות תכנון ובנייה.

הרשויות בישראל נוטות להתייחס בחומרה [לעבירות תכנון ובנייה](#), ולכן מרגע שנפתחים הליכים כנגד אדם עליו להתנהל באופן חכם ומושכל. תחילה, הרשות הרלוונטית תפנה אליו ותדרוש ממנו לפעול לקבלת היתר או להרוס את המבנה הבלתי החוקי, וזאת בטרם יוגש כתב אישום כנגדו. כבר בשלב זה מומלץ לבחון היטב את האפשרויות הפתוחות, על מנת לדחות ולמנוע ככל האפשר את ההליך הפלילי וכתב האישום. אמנם, במרבית המקרים לא תגיע הענישה לכדי מאסר בפועל, אך בית המשפט עלול להטיל קנסות כבדים ביותר, אשר כוללים בין היתר את כל הפעולות שעשו גורמי האכיפה (ימי עבודה, טרקטורים, הליכים מנהליים, פינוי פסולת וכן הלאה - בסכומים של עשרות ומאות אלפי שקלים). מעבר לכך, בית המשפט יכול לגזור עונשים שונים כגון עבודות שירות ומאסר על תנאי, ובכל מקרה הרישום הפלילי ילווה מעתה את האדם לאורך 17 שנים על כל המשתמע מכך. לכן, חשוב לבצע פעולות מקדימות בעזרת עורך דין פלילי הבקיא בתחום, שיכול לטעון למשל לאי סבירות והגינות מטעם הרשויות, להגנה מן הצדק, ולהעלות טענות נוספות מהפן המשפטי-מנהלי.

על פי סעיף 145 לחוק תכנון ובנייה, משנת תשכ"ה 1965, אדם לא יבצע את הפעולות הבאות מבלי שקיבל אישור מהועדה המקומית או מטעם הרישוי המקומי:
א. יתווה, יסלול או יסגור דרך.
ב. יקים או יהרוס ויקים בשנית בניין או חלק ממנו, יתקן או יכניס שינוי בו, לא כולל שינוי פנימי בדירה, שאינו נוגע לצד החיצוני של הבניין.

יש לציין ששינויים במבנה נוגעים הן לדירת מגורים, הן לעסק, או לכל מבנה אחר. על אף שעבירה זו היא גם עבירה מנהלית במהותה, היא כוללת בתוכה גם יסודות פליליים. העיקרון העומד מאחורי זה, הוא שעבירת בנייה פוגעת בשלטון החוק בכך שהיא פוגעת ביכולת של הרשות המקומית לתכנן ולבנות את אזורי המסחר והמגורים כראות עיניה. בנוסף, אדם שבונה ללא אישור לכאורה עלול לפגוע באיכות חייהם של תושבים אחרים, בנוף ובאיכות הסביבה.

במיוחד תקף הדבר לאי ציות לצווי הרשות המקומית בנוגע לחריגות בנייה, אשר יכולה להיחשב כעבירה פלילית בפני עצמה. בכך, אדם מהיישוב אשר מחליט לבנות יחידת דיור, מרפסת, פרגולה וכיוצא בזה, אשר איתר מזלו ומעשיו התגלו על ידי פקח עירוני, והוא לא נענה להוראות או לצווים להסיר את המחדל, עלול למצוא עצמו מואשם בלא פחות מפלילים, על כל המשתמע מכך; רישום פלילי, אי אפשרות להוציא תעודת יושר, עבודות שירות, ואף מאסר על תנאי או בפועל. כתוצאה מכך, עבירה לכאורה פעוטה של חריגת בנייה עלולה לפגוע בחיי האדם התמים באופן משמעותי.

מהי הרשעה פלילית וכיצד ניתן להימנע ממנה בעבירות תכנון ובנייה?

כאמור, חוק התכנון והבנייה מגדיר סנקציות פליליות על מי שעובר עבירות של בנייה ללא אישור. בנוסף, מדובר בהליכים משפטיים שהם בדרך כלל מורכבים ביותר. לכן, אדם החושב שהוא יכול להתגונן בעצמו מפני סנקציות שיושטו כנגדו בעקבות הפרת בנייה, או שפשוט יותר יהיה לו להודות במעשיו, לשלם את

הקנס או לספוג את הסנקציה ולהמשיך בחייו, טועה טעות מרה. שכן מרגע ההודאה, במידה ולא פנית לייעוץ משפטי מקצועי, קשה מאוד למנוע מכדור השלג להתגלגל, ולהוביל לכך שתואשם בפלילים. לכן, היוועצות בעורך דין פלילי עוד מרגע האזהרה הראשונה, היא הכרחית בכדי למנוע מבית המשפט לקבוע שמעשיך מהווים עבירה פלילית.

על פי הוראות סעיף 192א לחוק סדר הדין הפלילי, מוסמך בית המשפט לבטל את ההרשעה אם ההרשעה תיפגע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, אם סוג העבירה מאפשר לוותר על ההרשעה מבלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים וכן כאשר עלול להיווצר פער בלתי נסבל בין עוצמת הפגיעה של ההרשעה בנאשם לבין תועלתה של ההרשעה לאינטרס הציבורי. להרשעה פלילית ישנה השלכות קשות בתחומים שונים. כך למשל, הרשעה פלילית עלולה להביא לפיטורים ממקום העבודה או למנוע קידום. במקרים אחרים, הרשעה תסכל אפשרות לקבלת רישיון תעסוקתי מסוים, לנשיאת נשק ולקבלת היתרי כניסה למדינות רבות.

בנוסף לכל זאת, לסביבה יחס שלילי למורשע בפלילים ולאדם עצמו נגרמת פגיעה בדימוי ובביטחון העצמי כאשר מדובר בקטינים עלולה הרשעה פלילית למנוע גיוס לצה"ל והשתלבות ביחידות מובחרות. במקרים רבים, הסתבכותו של אדם בעבירה פלילית אינה משקפת את אופיו ואישיותו. לא כל אדם אשר מוגש נגדו כתב אישום הינו בבחינת עבריין אשר מסכן את החברה לפיכך, לא כל התנהגות מסוימת של אדם אשר נופלת לגדרי עבירה פלילית מצדיקה הרשעה בפלילים אשר גוררת אחריה משמעות חמורות אשר מסכנות את עתידו האישי, המקצועי והכלכלי.

לאור זאת, בנסיבות מיוחדות ויוצאות דופן רשאי ביהמ"ש לקבוע בהכרעת הדין כי הנאשם ביצע את העבירה המיוחסת לו בכתב האישום ויחד עם זאת להימנע מהרשעה ובמקומה לנקוט אמצעי אחר - להעמיד את הנאשם במבחן או לחייבו בשירות למען הציבור (י' קדמי, על הדין בפלילים, חלק שני תשס"ג-2003, עמ' 1004).

[אי הרשעה](#) של נאשם נבחנת על ידי שירות המבחן, שלאחר מספר פגישות עם הנאשם, מגיש לבית המשפט חוות דעת (תסקיר). קצין מבחן בודק עם הנאשם, בין היתר, את יחסו לעבירה, נסיבותיה והנזק שעלול להיגרם לו בעקבות הרשעתו. יש לציין כי בית המשפט אינו מחויב לקבל את המלצת שירות המבחן להרשעת או אי הרשעת הנאשם וההחלטה הסופית והבלתי תלויה היא של בית המשפט בלבד. עם זאת, מעטים המקרים בהם נמנע בית המשפט מהרשעת נאשם ללא חוות דעת חיובית ועל כן ראוי לייחס לתסקיר שירות המבחן חשיבות רבה ולהיערך לפגישות בשירות המבחן במלוא הרצינות. משפט פלילי אשר מסתיים ברישום ללא הרשעת הנאשם נרשם רק ברישום "פנימי" של המשטרה ורק גופים מסוימים (כגון: שב"כ, בית משפט, תביעה) מורשים לדעת אודות רישום זה. המידע אודות אי הרשעה אינו מועבר לאחרים ומי שמשפטו מסתיים בהליך של אי הרשעה יכול לקבל תעודת יושר.

מהם המבחנים שנקבעו בפסיקה למתן אי הרשעה בעבירות תכנון ובנייה?

סוגיית אי הרשעה נדונה ראשית בפס"ד 432/85 **רומנו נגד מדינת ישראל**; רומנו הורשע בעבירות של גניבה וזיוף. בפס"ד זה דוחה הנשיא דאז מגר את הבקשה להטיל מבחן ללא הרשעה וציין כי לא ניתן לקבוע דפוסים נוקשים ומוגדרים אימתי ישתמש ביהמ"ש בסמכותו זו אלא רק עפ"י קביעת המחוקק לפיה יש לבחון את הנתונים העיקריים אשר על ביהמ"ש לשקול בקביעתו זו והם נסיבות העניין, ובכללם אופיו של הנאשם, עברו, גילו, תנאי ביתו, בריאותו הגופנית ומצבו השכלי, טיב העבירה שעבר וכל נסיבה מקילה אחרת. תנאי נוסף הוא עונשי-טכני, והוא כי אין על הנאשם אותה שעה עונש מאסר על-תנאי שבית-המשפט רשאי לצוות על הפעלתו. עוד נקבע בפס"ד כי המבחן ללא הרשעה הינו חריג לכלל, שכן משהוכח ביצועה של עבירה יש להרשיע את הנאשם וראוי להטיל אמצעי זה רק במקרים יוצאי-דופן, שבהם אין יחס סביר בין הנזק הצפוי לנאשם מן ההרשעה לבין חומרתה של העבירה.

שאלה זו נדונה שוב בביהמ"ש העליון בע"פ 2083/95 **תמר כתב נגד מדינת ישראל**, פ"ד נב (3) 337. תמר כתב הואשמה בקבלת שוחד במסגרת עבודתה כפקידת מס הכנסה. בעקבות עסקת הטיעון שהתגבשה הודתה כתב בעבירות המיוחסות לה. שירות המבחן הגיש בעניינה תסקיר ובו המליץ שלא להרשיע את כתב. ביהמ"ש השלום קיבל את התסקיר ולא הרשיע אותה, ביהמ"ש המחוזי הרשיע אותה ועל כן ערערה כתב לבימ"ש העליון.

ביהמ"ש קובע כי הימנעות מהרשעה אפשרית בהצטבר שני תנאים:

1. על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם.

2. סוג העבירה אפשר לווותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים.

ביהמ"ש קבע בפס"ד רשימה (חלקית) של קריטריונים המצדיקים הימנעות מהרשעת אדם שהודה או שהורשע בביצוע עבירה פלילי. השיקולים שעל ביהמ"ש לשקול בבואו להכריע הינם מחד שיקולים של שיקום ושיקולים של אינטרס הציבור מאידך גיסא.

"הימנעות מהרשעה אפשרית אפוא בהצטבר שני גורמים: ראשית, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, ושנית, סוג העבירה מאפשר לווותר בנסיבות המקרה המסויים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים המפורטים לעיל".

בבואו של בית המשפט להכריע האם להימנע מאי הרשעה עליו לשקול בין היתר את אלו:

- א. האם מדובר בעבירה ראשונה בה הורשע האדם?
- ב. חומרת העבירה והנסיבות בהן בוצעה.
- ג. הקשר בין עובר העבירה לתפקיד אותו הוא ממלא.
- ד. מידת הפגיעה של העבירה באחרים.
- ה. הסבירות שהנאשם יעבור עבירות נוספות.
- ו. האם מדובר בביצוע עבירות באופן סדרתי או מקרה חד פעמי.
- ז. יחסו של האדם לעבירה - האם הוא נוטל עליה אחריות? האם הוא מתחרט עליה?
- ח. הנזק שעלול להיגרם לאדם בעקבות הרשעתו- השפעת ההרשעה על דימוי העצמי של הנשם והשפעתה על תחומי פעילותו של הנאשם.

עוד מציין ביהמ"ש כי הנטל להוכיח את הצורך בהימנעות מהרשעה מוטל על הנאשם ועליו להוכיח כי שיקולי השיקום גוברים על השיקולים באינטרס הציבורי.

הסוגיה של הימנעות מהרשעה נדונה גם בע"פ 9262/03 פלוני נגד מדינת ישראל, פ"ד נח(4) 869, בפס"ד זה נדונה סוגיית הימנעות מהרשעה בהקשר של קטין. בפס"ד קובע ביהמ"ש כי המשקל שיש לתת לאינטרסים הנלווים לשאלה האם להרשיעו או לא והאיזון הפנימי ביניהם שונים משיקולים ביחס לנאשם בגיר. לגבי קטין יינתן משקל יתר לנסיבותיו האישיות ובהן גילו, הנזק הצפוי לו בגין ההרשעה, אפשרויות הטיפול בו וסיכויי שיקומו. כן עומד האינטרס של הפרט שהוא גם אינטרס של הכלל והוא לסייע לקטין לחזור לתפקוד נורמטיבי בחברה בעודו בתחילת דרכו בחיים.

דברי השופט בנייש, בעמ' 875:

"על דרך הכלל משנמצא כי נאשם בגיר ביצע עבירה מתחייב כי ההליך הפלילי כנגדו ימוצה בדרך של הרשעתו וענישתו כחלק מהליך אכיפת חוק שיווינוי וכחלק מאינטרס ההרתעה. אמנם, סעיף 1(2) לפקודת המבחן [נוסח חדש], תשכ"ט-1969 וכן סעיף 71 א' (ב) לחוק העונשין מסמיכים את בית-המשפט ליתן צו מבחן או צו שירות לתועלת לציבור תוך הימנעות מהרשעה, עם זאת הלכה פסוקה היא הימנעות מהרשעה של נאשם בגיר אשר נקבע כי ביצע עבירה מהווה חריג שיופעל רק בנסיבות "מיוחדות חריגות ויוצאות דופן ביותר"..."

ובהמשך:

"ככלל, יימנע בית-המשפט מהרשעתו של נאשם בגיר רק במקרים נדירים שבהם ההרשעה צפויה להסב לנאשם נזק רב תוך פגיעה חמורה בסיכויי שיקומו, וכאשר טיב העבירה וחומרתה מאפשרים לווותר על הרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים..."

שיקולי השיקום לא משתייכים רק לתחום התעסוקתי אלא גם לתחומים הנושקים לאישיותו של הנאשם

בשנים האחרונות הפסיקה הכירה בכך ששיקולי השיקום לא משתייכים רק לתחום התעסוקתי אלא נוגעים לכל התחומים הנושקים לאישיותו של הנאשם. עוד נקבע כי כאשר סוג העבירה ונסיבות ביצועה הינו ברף הנמוך, הדבר משליך על היקף הראיות הנדרשות כדי לבסס את הטענה לפגיעה חמורה בשיקום.

בע"פ 9893/06 **אסנת אלון לאופר נ' מדינת ישראל** (31.12.07), חזר בית המשפט על המבחנים הדרושים להכרעה בשאלת אי הרשעתו של נאשם וכך נקבע:

"מקום שבנסיבות מיוחדות וחריגות עלול להיווצר יחס בלתי סביר באורח קיצוני בין חשיבות ההרשעה לאינטרס הציבורי הכללי לבין עוצמת הפגיעה בנאשם הצפויה מההרשעה, עשויה לקום הצדקה לעשות שימוש בסמכות השיפוטית של אי הרשעה. לצורך כך, יש להתחשב, מן הצד האחד, במשמעותה של העבירה שנעברה מבחינת השלכתה על הנורמות החברתיות, והמסר הציבורי המתחייב מהן; יש להתחשב בזהותו של עובר העבירה ובמעמדו בציבור, ולבחון באיזו מידה זהותו משפיעה על עוצמת הפגיעה שנגרמה מהעבירה על המערכת הציבורית; יש לשקול במבט רחב גם את השפעת אי ההרשעה על ההליך הפלילי בכללותו, ואת המסר החברתי שאי הרשעה עלול לאצור בחובו בנסיבות הענין הספציפי.

מנגד, יש לתת את הדעת לנאשם האינדיבידואלי, לנסיבותיו האישיות המיוחדות, ולהשפעת ההרשעה על חייו, ועל סיכויי שיקומו; יש לקחת בחשבון נסיבות אישיות שונות - גיל, עבר פלילי קודם, ונתונים שונים הקשורים למצבו האישי והבריאותי. יש לבחון את השפעת ההרשעה על עיסוקו המקצועי של הנאשם, ועל מצבו הכלכלי והמשפחתי. בסופו של יום, ניצבת השאלה בכל עוצמתה - **האם, בנסיבות המיוחדות של הענין, השיקול האינדיבידואלי, על היבטיו השונים, גובר על השיקול הציבורי-מערכתי הכללי, באופן שהגם שהנאשם ביצע את העבירה בה הואשם, סובלת הנורמה החברתית הכללית את אי הרשעתו בדיון.**"

בית-המשפט העליון במותב תלתא שב וחזר על תנאיה של הלכת כתב בע"פ 5985/13 **הראל אבן נ' מדינת ישראל** (מיום 2.4.2014) בזאת הלשון;

"...בפסיקת בית משפט זה נמנו שיקולים ונקבעו מבחני-משנה על מנת להדריך ולכוון את שיקול הדעת אם ראוי להימנע מהרשעת אדם שאשמתו הוכחה. מחד גיסא, שיקולי שיקום המתמקדים בנסיבותיו האינדיבידואליות של הנאשם, כגון: עברו הפלילי והסבירות כי ישוב ויעבור עבירות; האם העבירה מלמדת על דפוס התנהגות כרוני של הנאשם או שמדובר בהתנהגות מקרית ויחידה; נסיבות ביצוע העבירה; מעמדו ותפקידו של הנאשם, והקשר בין העבירה לבין אלה; השפעת ההרשעה על עיסוקו המקצועי; יחסו של הנאשם כלפי העבירה, קרי, האם לקח אחריות והתחרט על ביצועה; **משמעות ההרשעה על הדימו העצמי של הנאשם**; גילו, מצבו האישי והבריאותי ועוד. מאידך גיסא, ניצבים שיקולים שבאינטרס הציבורי, כגון: טיב העבירה וחומרתה; מידת פגיעתה באחרים; הרציונאל שבבסיס הכלל המחייב הרשעה; המסר החברתי ועוד (הלכת כתב, עמוד 344; ענין לאופר, פסקאות 9-11). הנטל הוא על הנאשם המבקש להימנע מהרשעתו לשכנע כי מן הראוי לחרוג בעניינו מדרך הכלל, וכי שיקולי השיקום האינדיבידואליים גוברים במידה רבה על שיקולי האינטרס הציבורי (ע"פ 7211/04 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 7 (13.3.2006))."

הוגש נגדך כתב אישום בעבירות תכנון ובנייה?

המחוקק ובתי המשפט מייחסים חומרה רבה לעבירה של תכנון ובנייה, על אף שהאדם המצוי אינו מודע לכך. במידה ונדע לרשות המקומית שבנית ללא אישור, עליך להתייעץ עם [עורך דין פלילי](#) באופן דחוף, שכן הדבר עלול להסתיים ביותר מרק אזהרה או קנס - אלא בלא פחות ממשפט פלילי שבסופו מוטלת סנקציה

20/08/2019

077-5006206

052-6885006

האם וכיצד ניתן להימנע מהרשעה פלילית בעבירות תכנון ובנייה? - עורך דין פלילי אסף דוק

פלילית בדמות הרשעה פלילית שעשויה לכלול במקרים מסוימים אף מאסר מאחורי סורג ובריח.

אשר על כן, היוועצות בעו"ד פלילי הינה קריטית לאורך כל שלביו של ההליך המשפטי המתנהל נגדך. עורך הדין שייצג את האינטרסים שלך יוכל עוד משלביו הראשונים של ההליך לסכל את האפשרות שתואשם או תורשע בהאשמות שווא וכן במקרים מסוימים אף להביא לביטול ההליך הפלילי שנפתח נגדך. בכל מקרה של חשד בביצוע או מעורבות בעבירה פלילית, הצורך בייעוץ משפטי מקצועי הוא הכרחי. עורך הדין יוכל להקטין את כובד הראיות נגדך ולהביא לתוצאות המיטביות בתיק בכך שיייע לך לגבש גרסה עקבית שעשויה להיות ההבדל בין הרשעה לזיכוי.

במידה והוגש נגדך [כתב אישום](#) בעבירות תכנון ובנייה, פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או [השאר פרטים](#) ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.

{*:fast_contact}